

PROIZVODNJA SJEMENA LUCERNE U HRVATSKOJ U 2000. GODINI

S. POPOVIĆ¹, M. STJEPANOVIĆ², Sonja GRLJUŠIĆ¹,
T. ČUPIĆ¹ i Marijana TUCAK¹

¹Poljoprivredni institut Osijek
¹Agricultural Institute Osijek

²Poljoprivredni fakultet Osijek
²Faculty of Agriculture in Osijek

SAŽETAK

Lucerna je najzastupljenija krmna kultura na oranicama. Ona je višegodišnja kultura zasijana u Republici Hrvatskoj na 42.000 ha (Statistički ljetopis 1999.). Za sjetvu približno 10 – 13 tisuća hektara potrebno je osigurati od 150 do 200 t sjemena.

Lucerna je vrlo cjenjena kultura zbog mogućnosti različitog korištenja (zeleno masa, sjeno, sjenaža, silaža, brašno, brikete, pasta), a još više zbog proizvodnje bjelančevinaste voluminozne krme bez koje je nezamisliva ishrana preživača. Tijekom korištenja, lucerna proizvede više od 2.000 kg/ha bjelančevina godišnje.

Na popisu priznatih kultivara lucerne u Republici Hrvatskoj upisana su 22 domaća kultivara i 18 stranih koji imaju dopuštenje za uvođenje u proizvodnju. Poljoprivredni institut Osijek je vlasnik 17 kultivara, od kojih su u programu organiziranog sjemenarstva dva kultivara: Osječka 66 i Osječka 88. Ostali kultivari s liste, vlasništvo su Instituta za oplemenjivanje i proizvodnju bilja Zagreb, a u programu proizvodnje sjemena je kultivar Mirna.

Prema izvješću Zavoda za sjemenarstvo i rasadničarstvo RH u 2000. godini nadzirana je sjemenska proizvodnja lucerne na površini od 416 ha kod 14 proizvođača (tablica 1). Od ukupnih površina osječki kultivari su zastupljeni na 365 ha ili na 88 % sjemenskih površina kod 13 proizvođača. Na 324 ha zasijana je kategorija C1, a 41 ha zasijan je osnovnim sjemenom. Na 46 ha prijavljenih površina s osječkim kultivarima nije ostvarena sjemenska proizvodnja, jer su pokošene za proizvodnju sjena. S 319 ha dobiveno je 121.592 kg naturalnog sjemena prosječne čistoće oko 83 %.

Kultivar Mirna, Instituta za oplemenjivanje i proizvodnju bilja Zagreb, bila je kod jednog proizvođača na površini od 31 ha gdje je zasnovana C1 kategorija i procjenjen je naturalni prinos od 17.200 kg. Kod istog proizvođača bilo je zasnovano 20 ha s osnovnim sjemenom Mirne, ali sjemenska proizvodnja nije ostvarena.

Sjemenska je proizvodnja organizirana na području Istre (Čepić polje, dolina rijeke Mirne) i Istočne Hrvatske (Slavonija i Baranja) a prinos je bio pod velikim utjecajem vanjskih činitelja (klima, tlo, oprašivači).

Ključne riječi: lucerna, proizvodnja sjemena

PROIZVODNJA SJEMENA LUCERNE U HRVATSKOJ U 2000. GODINI

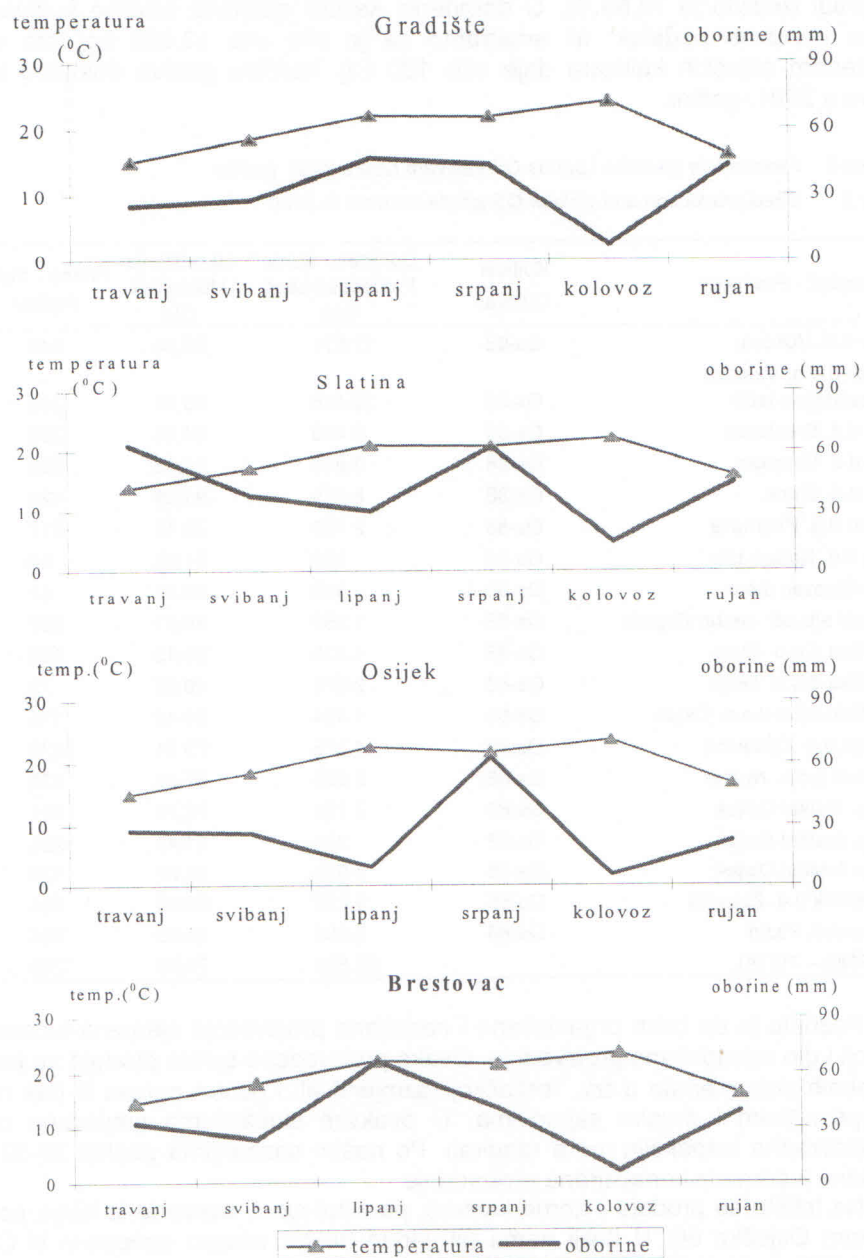
Za klimatske prilike tijekom 2000. godine može se reći da su ekstremne. Ova tvrdnja se posebno odnosi na količinu oborina. Neka područja su imala manje od polovične količine oborina, a srednje mjesečne temperature bile su više za nekoliko stupnjeva od višegodišnjeg prosjeka (grafikon 1). Na prikazanim klima-dijagramima po Walteru vidi se da je tijekom cijele vegetacije lucerne za sjemensku proizvodnju na svim lokalitetima bila izrazita suša. Na kvalitetnim tlima suša je imala pozitivan utjecaj na prinos sjemena (Vupik - 840 kg/ha na površini od 21 ha), a na lošijim tlima negativan (Hana – Šipovac 44 kg/ha).

Tablica 1. Proizvodnja sjemena lucerne po proizvođačima u Hrvatskoj 2000. godine

Table 1. Alfalfa seed production and seed producers in Croatia in 2000

Proizvođač - Producer	Kultivar - kategorija Cultivar- category	Prijavljena površina Registered area (ha)	Požnjevena površina Harvested area (ha)	Naturalno sjeme Raw seed (kg)	Naturalna čistoća Purity (%)
Vupik d.d. Vukovar	Os-66 C1	21	21	20.415	89,0
PP Mednik d.d. Županja	Os-66 C1	26	26	13.960	76,0
Jasenje d.d. Čađavica	Os.88 C1	20	20	5.965	79,0
IPK Klisa d.o.o. Klisa	Os-88 C1	27	27	8.746	63,6
IPK Klisa d.o.o. Tenja	Os-88 C1	41	41	7.422	53,0
IPK- Orlovnjak d.o.o.	OS-88 C1	8	8	2.360	68,6
Hana d.d. Našice Lila	Os-88 C1	7	7	734	58,0
Hana-Šipovac d.o.o.	Os-66 C1	18	8	597	64,0
Poljop. Institut Osijek	Os-66 OS	8	8	3.975	89,0
Poljop. Institut Osijek	Os-88 OS	1	1	315	76,0
Poljop. Institut Osijek	Os-88 OS	32	32	6.299	71,0
Bardek d.o.o. Valpovo (proizvodnja u Istri)	Os-88 C1	54	43	16.614	91,0
Belje d.d. Brestovac	Os-88 C1	25	25	9.980	-
Belje d.d. Širine	Os-88 C1	20	20	8.970	-
Belje d.d. Karanac	Os-88 C1	10	10	5.220	-
Velana d.d. Pazin	Os-88 C1	16	15	4.500	-
Hrvatski sto. sel. centar Zagreb	Os-88 C1	3,4	3,4	1.520	-
Mišković d.o.o. Nuštar	Os-66 C1	4	4	4.000	-
Poljop. Slašćak d.d. Viškovci	Os-66 C1	24	-	-	-
Istrasjeme Export-import d.d.	Mirna C1	31	29	17.200	-
	Mirna OS	20	-	-	-
UKUPNO - TOTAL		416,4	348,4	138.792	-

Grafikon 1. Klima-dijagrami po Walteru za nekoliko proizvodnih područja sjemena lucerne u 2000.godini



Od navedene količine naturalnog sjemena osječkih kultivara dobiveno je 89.529 kg dorađenog, deklariranog sjemena (tablica 2). Prosječno iskorištenje u doradi iznosilo je 73,63 %. O dorađenoj količini sjemena lucerne kultivara Mirna nemamo podatak, ali smatramo da je bilo oko 13.000 kg, što sa sjemenom osječkih kultivara daje oko 100 t tj. količinu gotovo dostatnu za sjetvu u 2001. godini.

Tablica 2. Proizvodnja sjemena i prinos OS kultivara lucere 2000. godine
 Table 2. Seed production and yield of OS alfalfa cultivars in 2000

Proizvođač - Producer	Kultivar Cultivar	Dorađeno sjeme Proceeded seed (kg)	Iskorištenje Utilization (%)	Prinos - Yield (kg/ha)
Vupik d.d. Vukovar	Os-66	17.631	86,36	840
Bardek d.o.o. Valpovo (proizvodnja u Istri)	Os-88	13.428	80,82	263
Belje d.d. Brestovac	Os-88	6.485	64,98	259
Belje d.d. Karanac	Os-88	3.883	74,38	388
Belje d.d. Širine	Os-88	8.485	94,59	424
Dražko d.d. Pitomača	Os-88	2.173	76,16	217
Hana d.d. Našice Lila	Os-88	375	51,08	54
Hana-Šipovac d.o.o.	Os-66	350	58,62	44
Hrvatski sto.sel. centar Zagreb	Os-88	1.350	88,81	397
IPK Klisa d.o.o. Klisa	Os-88	4.825	55,45	186
IPK Klisa d.o.o. Tenja	Os-88	2.975	40,08	73
IPK- Orlovnjak d.o.o. Osijek	Os-88	1.404	59,49	175
Jasenje d.d. Čađavica	Os-88	4.375	73,34	279
Mišković d.o.o. Nuštar	Os-66	3.500	87,50	875
Poljop. Institut Osijek	Os-66	3.130	78,74	391
Poljop. Institut Osijek	Os-88	225	71,43	225
Poljop. Institut Osijek	Os-88	3.923	62,27	123
PP.Mednik d.d. Županja	Os-66	9.225	66,08	354
Velana d.d. Pazin	Os-88	3.960	88,00	264
UKUPNO – TOTAL		89.529	73,63	280

Poznato je da osim organizirane i nadzirane proizvodnje sjemena lucerne postoji i dio nenadzirane proizvodnje. Ovako proizvedeno sjeme prodaje se bez potrebnih dokumenata u tzv. "seljačkoj razmjeni" ali i putem oglasa ili čak na poljoprivrednim i drugim sajmovima. U ovakvim slučajevima smatramo da poljoprivredna inspekcija mora reagirati. Po našim saznanjima postoji 20-30 t sjemena lucerne iz nenadzirane proizvodnje.

Na tržištu se prodaje i sjeme lucerne, po nižoj cjeni, uvezeno iz Italije pod imenom Osječka 66. U Italiji nema niti jedan hektar zasijan osnovnim ili C1 sjemenom ovog kultivara te je originalnost uvezenog sjemena upitna i pored

toga što posjeduje urednu prateću dokumentaciju. Uvezena lucerna iz Italije u našem klimatskom području (umjereno kontinentalna klima) najčešće propada nakon dvije do tri godine korištenja i daje niži prinos od domaćih kultivara.

Poljoprivredni Institut Osijek raspolaže dostatnim količinama sjemena lucerne navedenih kultivara i kategorija, te garantira kvalitetu.

ALFALFA SEED PRODUCTION IN 2000

SUMMARY

In the Republic of Croatia 22 domestic cultivars are recognized and 18 introduced cultivars are licensed by the Ministry of Agriculture and Forestry. Agricultural Institute Osijek owns 17 of recognized domestic cultivars but organizes seed production for only two of them (Osječka 66 and Osječka 88). Institute Zagreb owns rest of recognized domestic cultivars and organises seed production only for Mirna cultivar.

Alfalfa is perennial forage crop sown on an estimated 42 000 ha (Statistical Yearbook 1999). Approximately 150 to 200 t of seeds are needed to sow 10.000 ha.

In 2000, according to Institute for Seed and Seedlings report, seed production of alfalfa cultivars were organized on 416 ha with 14 producers. 365 ha of total seed production areas were sown by OS cultivars (13 producers are involved). 68 ha of registered areas were mowed and seed production failed. Therefore, seed harvest was obtained on totally 348 ha, e. a. 319 ha were sown by OS cultivars and 29 ha were sown by cultivar Mirna.

Yield of raw alfalfa seed on 319 ha was 121.592 kg (83% of purity). Raw seed was cleaned and the yield of pure seed was 89.542 kg. The yield of pure seed varied from 45 to 875 kg/ha due to great environmental influence (climate, soil, pollinators, etc.). Estimated seed yield of Mirna cultivar was 17.200 kg.

The alfalfa seed production was organized in Ista area (Čepić field, valley of river Mirna) and in East Croatia.

Key words: alfalfa, seed production

Adrese autora - Authors' addresses:

Dr.sc. Svetislav Popović
Mr.sc. Sonja Grijušić
Tihomir Čupić dipl.ing.
Marijana Tucak dipl.ing.
Poljoprivredni institut Osijek
Južno predgrađe 17

Prof. dr. sc. Mirko Stjepanović
Poljoprivredni fakultet
Trg.Sv.Trojstva 3.
31000 Osijek

Primljeno - Received:

16. 12. 2000.